

ZHELAN A.V.
Mykolaiv

THE FORMATION OF CULTURE OF BEHAVIOR OF THE PRESCHOOL CHILDREN

The article is provided the problem of creating a culture of behavior of preschool children. The content of «culture of behavior» is described. Basic principles, methods and forms of work, terms of effectiveness and efficiency are observed. The content and the use of forms of work in order to develop personal culture of behavior of children during the implementation of programs are characterized. The interrelation of components such as culture of activities, culture of communication, cultural and hygienic skills and habits is described.

Keywords: the culture of behavior, preschool, educational process, the culture of communication and the culture of activities.

ЖЕЛАН А. В.
г. Николаев

ФОРМИРОВАНИЕ КУЛЬТУРЫ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

В статье обращается внимание на важность формирования культуры поведения дошкольников. Раскрыто значение понятия «культура поведения». Рассмотрены основные принципы, методы и формы этой работы, условия ее эффективности и результативности. Дана характеристика содержанию, использованым форм работы с целью формирования личностной культуры поведения

Ключевые слова: культура поведения, дошкольник, воспитательный процесс, культура общения, культура деятельности.

Стаття надійшла до редколегії 04.04.2014

УДК 378.147

ЗАГОРОДНЯ Л. П.
м. Глухів

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО СТВОРЕННЯ ПРЕДМЕТНОГО ЕКОЛОГО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК СКЛАДОВОЇ ВІЗУАЛЬНОГО ІМІДЖУ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Стаття розкриває зміст підготовки майбутніх вихователів до створення предметного еколого-розвивального середовища як складової візуального іміджу дошкільного закладу в процесі вивчення дисципліни «Технологія формування екологічної культури в дітей дошкільного віку». Охарактеризовано деякі завдання самостійної та індивідуальної роботи студентів. Виокремлено педагогічні умови якісної підготовки студентів до створення предметного еколого-розвивального середовища в ДНЗ.

Ключові слова: імідж дошкільного закладу, візуальний імідж дошкільного закладу, еколого-розвивальне середовище, інтерактивні технології, педагогічні умови підготовки студентів до створення еколого-розвивального середовища.

Постановка проблеми. Політична, економічна і демографічна ситуація в країні посилюють конкурентоспроможність дошкільних навчальних закладів. Конкурентоспроможність, з однієї сторони, забезпечує і стимулює розвиток ДНЗ, а з іншої – повною мірою залежить від іміджу установи. Тому сьогодні мати дошкільному закладові позитивний імідж – це вимога часу. Проте спостерігається суттєве протиріччя між необхідністю цілеспрямованого створення позитивного іміджу дошкільної установи і частковою готовністю фахівців до цієї роботи.

Метою статті є висвітлення змісту підготовки майбутніх вихователів до створення однієї із складових візуального іміджу дошкільного закладу – предметного еколого-розвивального середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Імідж навчальних закладів як наукова проблема досліджується О. Бандуркою, О. Велікановою, Л. Карамушкою, М. Піскуновим [4], В. Шпалінським та іншими. Іміджу дошкільного навчального закладу присвячено праці Т. Живаєвої, К. Крутій [3], Н. Погрібняк [6], З. Перебатової та інших.

Так, М. Піскунов виокремлює такі компоненти іміджу навчального закладу:

1. *Імідж послуги* – уявлення людей щодо унікальних характеристик, якими, на їхню думку, володіє послуга.

2. *Імідж споживачів* освітніх послуг включає уявлення про стиль життя, суспільний статус й деякі особистісні характеристики споживачів.

3. *Внутрішній імідж* – це уявлення співробітників про свою організацію (культуру організації, соціально-психологічний клімат тощо).

4. *Імідж керівника* включає уявлення про здатності, установки, ціннісні орієнтації, психологічні характеристики і зовнішність керівника.

5. *Імідж персоналу* – узагальнений образ про професійну компетентність, культуру, соціально-демографічні й фізичні дані педагогічного складу.

6. *Візуальний імідж* – уявлення про організацію, що базуються на зоровому сприйнятті інформації про саму споруду, інтер'єр приміщень, символіку тощо.

7. *Соціальний імідж* – висвітлення інформації про соціальні цілі та ролі закладу в економічному, соціальному і культурному житті суспільства.

8. *Бізнес-імідж* – уявлення про заклад як суб'єкт ділової активності [4].

Формування іміджу навчального закладу – це процес, у ході якого створюється якийсь спланований образ на основі наявних ресурсів.

Метою створення іміджу ДНЗ є підвищення конкурентоздатності, залучення інвестицій, налагодження та розширення партнерських зв'язків.

Аналіз досліджень Л. Даниленко [1], М. Піскунова, М. Самохіна дозволяє виокремити такі етапи створення іміджу закладу.

1-й – виявлення соціальних груп зацікавлених у наданні освітніх послуг;

2-й – виявлення актуальних проблем і очікувань аудиторії;

3-й – конструювання іміджу навчального закладу, розробка стратегії, безпосереднє формування іміджу навчального закладу;

4-й – контроль проміжних результатів, коригування іміджу;

5-й – моніторинг сформованості іміджу навчального закладу.

Вагомою складовою середовищного чи візуального (за М. Піскуновим) іміджу є еколого-розвивальне середовище дошкільного навчального закладу як матеріальна основа для здійснення екологічної освіти дітей дошкільного віку.

Різні аспекти – філософські, психологічні, педагогічні, екологічної освіти дітей дошкільного віку і підготовки майбутніх вихователів до її здійснення вивчаються багатьма вітчизняними і зарубіжними науковцями: Т. Андреевою, Г. Беленькою, Н. Горопахою, С. Дерябо, Л. Загородньою [2], Н. Кот, Н. Лисенко, Т. Мареевою, С. Ніколаєвою, З. Плохій [5], Н. Рижовою [7], В. Ясвіним та іншими.

Однією із основних умов реалізації системи екологічної освіти в дошкільному закладі є правильна організація й екологізація розвивального середовища.

Так, на думку З. Плохій, еколого-розвивальне середовище в широкому розумінні – це єдність природного, предметного, соціального та середовища внутрішнього «Я». Воно забезпечує набуття дитиною досвіду контакту з природним оточенням та спілкування з дорослими (педагогами, батьками). Це неперервна педагогічно зумовлена, спільна діяльність дітей між собою і з дорослими. У ній дорослі своєю поведінкою, увагою, почуттями, словами навчають малюків взаємодії з природою [5]. Науковець переконана, що важлива умова оптимальності розвивального середовища – доцільна просторова організація та змінюваність у часі [5, с. 125].

Навколишнє середовище, в якому розвивається дитина може бути різним: підтримувальним, насиченим, комфортним, розвивальним, а подеколи навіть ворожим. Ефективність впливу довкілля на особистість дитини в дошкільному навчальному закладі залежить від здатності педагогічного колективу організувати комфортне еколого-розвивальне середовище.

Сьогодні спостерігається певне протиріччя між природною потребою дитини у спілкуванні з природою, як живої істоти, і відчуженням її від природи, що відіграє негативну роль з точки зору екологічної освіти. Це відчуження частково може бути подолане створенням еколого-розвивального середовища.

Науковці Г. Беленька, Н. Лисенко, З. Плохій, С. Ніколаєва, Н. Рижова переконані, що процес екологізації розвивального середовища повинен сприяти розвитку дитини в цілому, формуванню її як особистості, задовольняти її потреби в різних видах діяльності. Головним же завданням є створення умов для формування у дитини елементів екологічної культури, екологічно грамотної поведінки, реалізації нових ідей про універсальність і самоцінність природи.

З точки зору екологічної освіти, як стверджує Н. Рижова, середовище в дошкільному закладі повинне сприяти:

- пізнавальному розвитку дитини (створення умов для пізнавальної діяльності, експериментування з природними матеріалами, систематичних спостережень за живими і неживими об'єктами природи; формування інтересу до явищ природи);
- еколого-естетичному розвитку (привертання уваги дитини до навколишніх природних об'єктів, формування вміння бачити красу навколишнього світу природи, різноманітність її барв і форм; надання переваги об'єктам природи перед штучними предметами);
- оздоровленню дитини (використання екологічно безпечних матеріалів для оформлення інтер'єрів, іграшок; оцінка екологічної ситуації території ДНЗ; грамотне оформлення, озеленення території; створення умов для екскурсій, занять на свіжому повітрі);
- формуванню моральних якостей дитини (створення умов для регулярного догляду за живими об'єктами і спілкування з ними, виховання почуття відповідальності, бажання і вміння зберігати світ природи);
- формуванню екологічно грамотної поведінки (навичок раціонального природокористування; догляду за тваринами, рослинами, екологічно грамотної поведінки в природі);
- екологізації різних видів діяльності дитини (створення умов для самостійних ігор, дослідів з природним матеріалом, використання природного матеріалу на заняттях із зображувальної діяльності тощо) [7];

Сучасні дошкільні заклади відрізняються один від одного матеріальними можливостями, першопочатковим рівнем екологізації розвивального предметного середовища, напрямом діяльності педагогічного колективу. Ці обставини пояснюють необхідність варіативного підходу до організації розвивального предметного середовища, яке повинно відповідати цілям і завданням конкретного педагогічного колективу в галузі екологічної освіти дошкільників.

Будь-яке розвивальне середовище складається із різноманітних елементів, кожний із яких виконує свою функціональну роль. Ядро екологічного комплексу складають екологічна кімната, куток природи (зимовий сад), лабораторія і кутки в групах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підготовка майбутніх вихователів до створення еколого-розвивального середовища в дошкільному закладі як складової іміджу установи відбувається під час викладання курсу «Технологія формування основ екологічної культури в дітей дошкільного віку», який читається студентам ОКР «спеціаліст». Базою для вивчення цього курсу є дисципліни: «Основи екології», «Основи природознавства з методикою ознайомлення з природою», які майбутні вихователі опанували на 1–3 курсах та варіативного спецкурсу «Тренінг побудови професійного іміджу вихователя дошкільного закладу», який вивчався ними на 4-му курсі.

На лекційних заняттях студенти ознайомлюються із поняттями: «розвивальне середовище», «предметне розвивальне середовище», «еколого-розвивальне середовище», «предметне еколого-розвивальне середовище». Особливу вагу звертаємо на складові предметного еколого-розвивального середовища, питання його організації в дошкільному закладі, функції, які воно виконує. На практичних заняттях, які проводяться з використанням інтерактивних технологій, студенти демонструють свої фахові вміння щодо організації основних компонентів еколого-розвивального середовища, а саме: демонструють ескізи наповнення екологічної кімнати, лабораторії, експериментальних кутків у групових кімнатах, метеомайданчика; розробляють і захищають моделі еколого-розвивального середовища дошкільного закладу; розробляють рекомендації для вихователів щодо наповнення основних елементів еколого-розвивального середовища.

Так, розробляючи ескізи екологічних кімнат, студенти керуються вимогами до оформлення, наповнення і зонування кімнати. Вона повинна містити такі зони: навчання, колекцій, бібліотеки, релаксації. В оформленні кімнати бажано використовувати природні й екологічно чисті матеріали, не захоплюватися

надмірним прикрашанням стін, зокрема штучними рослинами, малюнками, що не мають екологічного змісту, великою кількістю різноманітних фізико-географічних карт, які діти не вмюють читати, незрозумілими дошкільнятам схемами екологічних стежин. Зона навчання повинна містити: стіл для вихователя і невеликі столи для дітей, за якими вони можуть малювати, ліпити, працювати з дидактичними посібниками. Положення столів не повинно копіювати шкільний клас. Вони можуть бути розташовані по колу, або літерою «П», тобто таким чином, щоб вихователь працював не «над», а разом з дітьми, «між» ними. Це важливо для реалізації принципів співпраці, діалогової форми навчання, партнерського спілкування. За столами дошкільнята знаходяться тільки для того, щоб виконувати певну практичну роботу. Для участі в інших видах діяльності (наприклад, читання літературних творів, робота зі скринькою відчуттів, ігри) дошкільнята зручно розташовуються на диванах, кріслах, низеньких м'яких стільчиках, на килимку.

У зоні колекцій можуть зберігатися в шафах колекції: камінців, ґрунтів, глини, мушлів молюсків, пір'я птахів, плодів дерев і кущів, насіння квіткових рослин, листівок і марок із зображенням об'єктів природи.

Зона бібліотеки – куток, в якому зібрані яскраві книги, енциклопедії, періодичні видання для дітей. В цій зоні не рекомендується зберігати методичні посібники для вихователів. Всю педагогічну літературу краще зберігати в методичному кабінеті. В зоні бібліотеки можуть знаходитися ляльки – казкові персонажі, які використовуються на заняттях з екології, глобуси, дитячі атласи. Тут же розташовується технічний комплекс – телевізор, комп'ютер, музичний центр, проектор для слайдів, самі слайди, відео, аудіокасети, диски (все залежить від матеріальних можливостей ДНЗ).

Зона релаксації являє собою куток з різноманітними кімнатними рослинами, акваріумами, альпійською гіркою, фонтаном. Вона призначена для відпочинку дітей, самостійних ігор і для формування навичок догляду за рослинами. Не рекомендується розміщувати в даній зоні тварин (крім акваріумних рибок), оскільки це відволікає дітей від занять. В цій зоні можуть бути розташовані фонтани, пень-

ки, колоди різних розмірів, які слугують в якості стільців і столів.

Такий вид роботи допомагає студентам не тільки закріпити знання, розвинути проективно-конструктивні й творчі здібності, але й подивитися на складові еколого-розвивального середовища ДНЗ як на систему об'єктів, які, за умови грамотного оформлення й використання, забезпечують системність і комплексність реалізації завдань екологічної освіти дітей дошкільного віку.

Ще одне завдання індивідуальної роботи, яке забезпечує розуміння майбутніми вихователями суті екологічної освіти в дошкільному закладі – це створення моделей еколого-розвивального середовища ДНЗ. Так, до структури таких моделей студенти включають: основні компоненти, функції і завдання, які допомагає вирішувати еколого-розвивальне середовище, педагогічні умови його створення.

На заключному практичному занятті, яке проводиться у формі методичного тренінгу для вихователів, студенти демонструють системні знання з екологічного виховання дошкільнят і вміння створювати еколого-розвивальне середовище в дошкільному закладі, з урахуванням основних педагогічних вимог до нього, через виконання низки завдань. Ось деякі з них: розробити ескіз наповнення метеомайданчика, еколого-розвивального середовища конкретної вікової групи, екологічної стежини в приміщенні ДНЗ, на його території та за межами установи; створити рекламу-презентацію еколого-розвивального середовища дошкільного закладу (домашнє завдання). Ці види робіт студенти виконували малими групами, що сприяло максимальному обміну досвідом і якісному взаємонавчання в цілому.

Висновки. Отже, успішність процесу підготовки майбутніх вихователів до створення еколого-розвивального середовища в дошкільному закладі у процесі викладання курсу «Технологія формування екологічної культури в дітей дошкільного віку» залежить від таких основних педагогічних умов:

1. Дотримання наступності у викладанні дисциплін: «Основи екології», «Основи природознавства з методикою ознайомлення з природою», «Технологія формування екологічної культури в дітей дошкільного віку».

2. Використання життєвого і професійного досвіду студентів, якого вони набули під час проходження педагогічних практик.

3. Розробка завдань самостійної та індивідуальної роботи для студентів, виконання яких сприяло б усвідомленню важливості грамотної організації предметного еколого-розвивального середовища як матеріальної основи якісної екологічної освіти і важливої складової іміджу дошкільного закладу.

4. Використання інтерактивних технологій у процесі викладання курсу «Технологія формування екологічної культури в дітей дошкільного віку», з метою забезпечення максимальної пізнавальної самостійності і стимулювання взаємонавчання майбутніх вихователів.

Подальші наукові розвідки стосуватимуться розробки змісту підготовки майбутніх вихователів до створення середовищного іміджу дошкільного закладу.

ZAGORODNIA L. P.
Hlukhiv

FUTURE EARLY YEARS TEACHERS TRAINING FOR MAKING SUBJECT ECOLOGICAL CREATIVE ENVIRONMENT AS A COMPONENT OF A PRESCHOOL INSTITUTION'S VISUAL IMAGE

The article reveals the content of vocational training of future teachers to creating of substantive ecological and development alenvironment as a component of the visual image of a pre-school educational establishment in the process of studying the subject «Technology of Forming Preschool Children's Ecological Culture». There is the characteristic of some individual tasks for students in the article. Author points out the pedagogical conditions of quality educational training of students to creating of substantive ecological and development alenvironment in kindergarten.

Key words: image of pre-school educational establishment, visual image of kindergarten, ecological and development alenvironment, interactive technologies, pedagogical conditions of students' training to creating of ecological and development alenvironment.

ЗАГОРОДНЯ Л. П.
г. Глухов

ПОДГОТОВКА ВОСПИТАТЕЛЕЙ К СОЗДАНИЮ ПРЕДМЕТНОЙ ЭКОЛОГО-РАЗВИВАЮЩЕЙ СРЕДЫ КАК СОСТАВЛЯЮЩЕЙ ВИЗУАЛЬНОГО ИМИДЖА ДОШКОЛЬНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ

Статья раскрывает содержание подготовки будущих воспитателей к созданию предметной эколого-развивающей среды как составляющей визуального имиджа дошкольного учреждения в процессе изучения дисциплины «Технология формирования экологической культуры у детей дошкольного возраста». Дана характеристика некоторых заданий самостоятельной и индивидуальной работы студентов. Выделены педагогические условия качественной подготовки студентов к созданию предметной эколого-развивающей среды в ДОУ.

Ключевые слова: имидж дошкольного учреждения, визуальный имидж дошкольного учреждения, эколого-развивающая среда, интерактивные технологии, педагогические условия подготовки студентов к созданию эколого-развивающей среды.

Список використаних джерел

1. Даниленко Л. І. Управління загальноосвітнім навчальним закладом як відкритою соціально-педагогічною системою / Л. І. Даниленко // зб. наук. праць Української академії державного управління при президенті України : в 4-х ч. / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. — К. : УАДУ, 2000. — Вип. 2. — Ч. IV. — С. 312—315.
2. Загородня Л. П. Підготовка майбутніх вихователів до формування екологічної компетентності дошкільників відповідно до базової програми «Я у Світі» / Л. П. Загородня // Імідж сучасного педагога. — № 6-7. Науково-практичний освітньо-популярний часопис Полтавського нац. пед. ун. ім. В. Г. Короленка. — 2010. — С. 28—31.
3. Крутій К. Формування позитивного іміджу навчального закладу [Текст] / К. Крутій // Практика управління дошкільним закладом. — 2011. — № 1. — С. 21—26.
4. Піскунов М. С. Імідж освітньої установи : структура і механізми формування / М. С. Піскунов // Моніторинг і стандарти в освіті. — 1999. — № 5. — С. 45—51.
5. Плохій З. П. Формуємо екологічну компетентність молодшого дошкільника : навч.-метод. посіб. до Базової прогр. розв. дитини дошк. віку «Я у Світі» / З. П. Плохій. — К. : Світич, 2010. — 144 с.
6. Погрібняк Н. Створення іміджу сучасного дошкільного закладу / Н. Погрібняк // Дошкільне виховання. — 2004. — № 11. — С. 10—11.
7. Рыжова Н. А. Экологическое образование в детском саду / Н. А. Рыжова. — М. : Карапуз, 2000. — 254 с.

Стаття надійшла до редколегії 14.04.2014